

Nader ecologisch onderzoek

Herontwikkeling Lieve Vrouweplein 10 en 11

Didam

Boerstal Bouw B.V.

Nader ecologisch onderzoek

Herontwikkeling Lieve Vrouweplein 10 en 11

Didam

Opdrachtgever: Boerstal Bouw B.V.

Projectnummer: 3336.01

Datum: 28-09-2021

Projectleider en rapporteur: Laura Tilleman

Autorisatie: Jur Metselaar

Opdrachtnemer: Buro Ontwerp & Omgeving
Velperweg 157
6824 MB Arnhem
Postbus 2033
6802 CA Arnhem
info@ontwerpenomgeving.nl
www.ontwerpenomgeving.nl

INHOUD

Pagina

1	INLEIDING	3
2	PROJECTGEBIED EN WERKZAAMHEDEN.....	4
2.1	Beschrijving projectgebied.....	4
2.2	Algemene constatering.....	4
2.3	Geplande werkzaamheden	4
3	RESULTATEN QUICKSCAN	5
3.1	Gebouwbewonende vleermuizen	5
3.2	Gierzwaluw.....	5
3.3	Huismus.....	5
4	ONDERZOEKSMETHODE.....	6
4.1	Gebouwbewonende vleermuizen	6
4.2	Gierzwaluw.....	7
4.3	Huismus.....	7
5	RESULTATEN	8
5.1	Vleermuizen	8
5.2	Gierzwaluw.....	11
5.3	Huismus.....	12
6	CONCLUSIE EN ADVIES	13
7	LITERATUURLIJST	14
7.1	Referenties	14
7.2	Overige geraadpleegde bronnen	14

1 INLEIDING

In opdracht van Boerstal Bouw B.V. is door Buro Ontwerp & Omgeving een quickscan natuurtoets uitgevoerd aan het Lieve Vrouweplein 10 en 11 te Didam. Het initiatief voorziet in de sloop van de bestaande bebouwing en de ontwikkeling van een woongebouw met twaalf gestapelde appartementen.

Het nader ecologisch onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de quickscan natuurtoets die Buro Ontwerp & Omgeving op 14 januari 2021 in het projectgebied heeft uitgevoerd. Hieruit kwam naar voren dat de projectlocatie geschikt is als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen, gierzwaluw en huismus. Er is daarom nader onderzoek gedaan om vast te stellen of er verblijfplaatsen of jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn.

De volgende vragen staan centraal in het onderzoek:

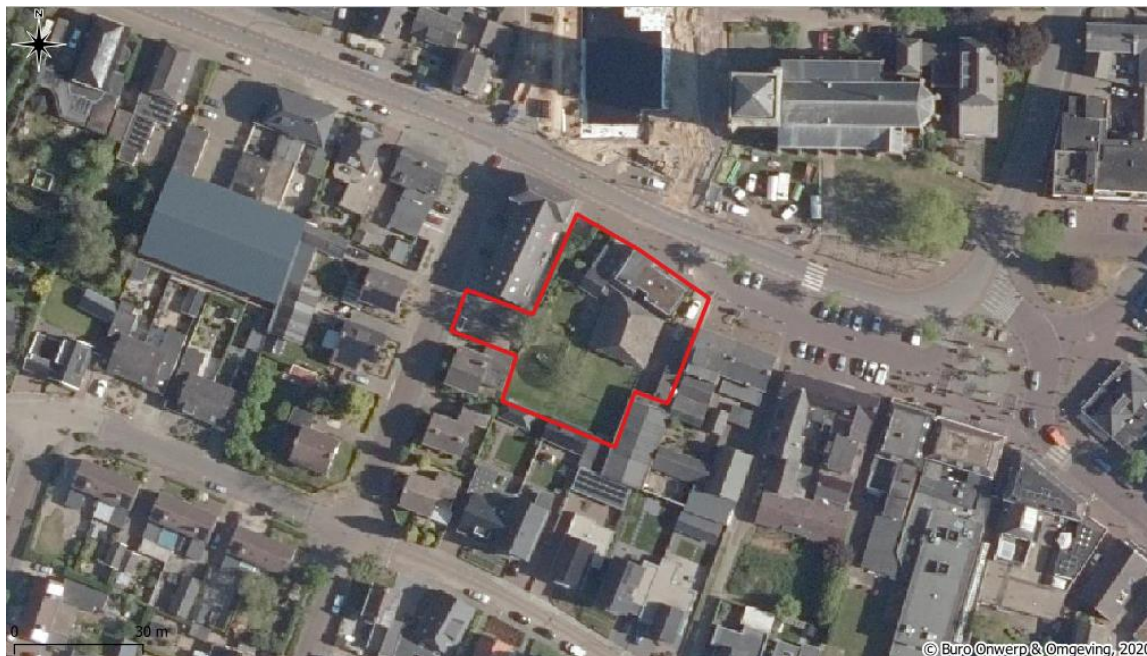
- Zijn gebouwbewonende vleermuizen, gierzwaluw en huismus in het projectgebied aanwezig?
- Wat is de functie van het projectgebied voor deze soorten?
- Moet er een vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb) worden aangevraagd?
- Moeten er mitigerende en/of compenserende maatregelen worden genomen?

In het voorliggende rapport worden achtereenvolgens het projectgebied (hoofdstuk 2), de resultaten uit de quickscan (hoofdstuk 3), de onderzoeksmethode (hoofdstuk 4), de resultaten van het nader onderzoek (hoofdstuk 5) en de conclusie en het advies (hoofdstuk 6) beschreven.

2 PROJECTGEBIED EN WERKZAAMHEDEN

2.1 Beschrijving projectgebied

Het projectgebied ligt aan het Lieve Vrouweplein in de kern van Didam. De locatie bestaat uit een gebouwcomplex en de bijbehorende tuingrond. De directe omgeving van het projectgebied kan worden omschreven als een dorpskern en is verder omringd door woonmilieus, enkele winkels, kleine bedrijven en een kerkgebouw. Op de navolgende afbeelding is de begrenzing van het projectgebied weergegeven.

Figuur 1: Ligging van het projectgebied (rood kader).

2.2 Algemene constatering

De locatie bestaat uit een gebouwcomplex met de bijbehorende tuingrond. Het gebouwcomplex bestaat uit een woongedeelte, een boerderijgedeelte en een bijgebouw. Hiervan is het boerderijgedeelte zeer oud en verkerend in een vervallen staat. De tuingrond bestaat uit een gazon, perkjes met enkele lage struiken en een tamme kastanje van 4 à 5 meter hoogte.

2.3 Geplande werkzaamheden

Het plan voorziet in de sloop van het bestaande gebouwcomplex en de realisatie van een woongebouw met twaalf appartementen, verdeeld over twaalf verdiepingen. Ook wordt voorzien in de aanleg van een parkeerplaats, welke wordt ontsloten via het Lieve Vrouweplein.

3 RESULTATEN QUICKSCAN

Op 14 januari 2021 is in het projectgebied een quickscan natuurtoets uitgevoerd. Uit de quickscan blijkt dat er meer informatie benodigd was om de effecten van de sloop van het gebouwcomplex volledig te kunnen toetsen aan de Wet natuurbescherming. Hieronder worden deze resultaten nog eens kort besproken.

3.1 Gebouwbewonende vleermuizen

Tijdens het veldbezoek werden diverse invliegopeningen aangetroffen die als rust- of verblijfplaats van vleermuizen kunnen dienen. Alle vleermuissoorten vallen onder de Habitatrictlijn en zijn beschermd volgens artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming. Hierdoor is het verboden om de soorten opzettelijk te doden of vangen, opzettelijk te verstoren of de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of vernielen. De sloop van het gebouwcomplex zou kunnen leiden tot overtreding van de Wet natuurbescherming als deze als verblijfplaats fungeren. De aanwezigheid van vleermuizen in de bebouwing moet daarom nader worden onderzocht.

3.2 Gierzwaluw

Tijdens het veldbezoek zijn potentiële invliegopeningen aangetroffen die als nestplaats kunnen dienen. De gierzwaluw is beschermd volgens artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming. Hierdoor is het verboden om de soort opzettelijk te storen, vangen of doden en zijn vaste nest- of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of vernielen. De sloop van de woningen zou kunnen leiden tot overtreding van de Wet natuurbescherming als deze als nest- of rustplaats fungeert voor de gierzwaluw. De aanwezigheid van gierzwaluwen in de bebouwing moet daarom nader worden onderzocht.

3.3 Huismus

Het projectgebied vormt een geschikte leefomgeving voor de huismus en tijdens het veldbezoek zijn diverse ruimtes langs de dakrand, kilgoot en dakkapel aangetroffen die kunnen dienen als nestplaats voor de soort. Daarnaast kunnen de klimop en andere struiken deel uitmaken van de functionele leefomgeving. De huismus wordt beschermd volgens artikel 3.1 van de Wnb. Hierdoor is het verboden om de soort opzettelijk te storen, vangen of doden en de nest- of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of vernielen. Daarnaast is ook de functionele leefomgeving van de huismus beschermd. De sloop van de woningen en het verwijderen van de klimop en struiken zou kunnen leiden tot overtreding van de Wet natuurbescherming als deze als nest- of rustplaats dienen of tot de functionele leefomgeving behoort. De aanwezigheid van huismussen moet daarom nader worden onderzocht.

4 ONDERZOEKSMETHODE

4.1 Gebouwbewonende vleermuizen

Het nader onderzoek naar vleermuizen werd uitgevoerd conform het vleermuisprotocol 2021 (Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging, 2021). De onderzoeksmethode naar de gewone en ruige dwergvleermuis werd aangehouden, waarbij ook andere vleermuissoorten aangetoond konden worden m.b.v. vleermuisdetectors. Dit houdt in dat onderzocht werd of de volgende verblijfsfuncties in de te slopen bebouwing aanwezig zijn (BIJ12, 2017^a):

- Kraamverblijven: Twee onderzoeksrondes (15 mei - 15 juli) met een tussenperiode van minimaal tien dagen, waarbij minimaal één onderzoeksrunde moet plaatsvinden in juni;
- Zomerverblijven: Twee onderzoeksrondes (15 mei - 15 juli) met een tussenperiode van minimaal tien dagen, waarbij minimaal één onderzoeksrunde moet plaatsvinden in de kraamperiode;
- Paarverblijven: Twee onderzoeksrondes (15 aug - 1 okt) met een tussenperiode van minimaal tien dagen, waarvan minimaal één onderzoeksrunde moet plaatsvinden rond middernacht.

De veldbezoeken werden uitgevoerd onder omstandigheden die gunstig zijn voor het waarnemen van vleermuizen. De temperatuur was bij alle veldbezoeken tenminste 7°C, de windsnelheid lag onder de 5 Bft. en er viel geen neerslag.

Type onderzoek	Datum	Tijd	Temp. (°C)	Wind (Bft.)	Weer	Inventariseren
Zomer	20-05-2021	03:30 – 05:30	8	Z1	Bewolking 0% en droog	J. Metselaar M. Grishchenko
Kraam Zomer	04-06-2021	21:50 – 22:05 (*)	24	Z2	Bewolking 100% (*)	J. Metselaar R. Bredero
Kraam Zomer	09-06-2021	21:50 – 23:50	22 – 19	ZW2	Bewolking 0% en droog	J. Metselaar M. Grishchenko
Kraam Zomer	05-07-2021	22:00 – 00:00	17 – 15	O2	Bewolking 100% en droog	L. Tilleman J. Metselaar
Paar	18-08-2021 – 19-08-2021	22:30 – 00:30	16	ZW2	Bewolking 100% en droog	J. Metselaar
Paar	21-09-2021	20:40 – 22:40	12	N1	Bewolking 20 – 100% en droog	J. Metselaar

* Het bezoek van 4 juni 2021 werd vanaf 22:05 afgebroken vanwege zware regenval. Deze vleermuisronde is daarom niet geldig, maar omdat er al enkele vleermuizen werden waargenomen is een beschrijving hiervan in het verslag opgenomen. Het vervangende veldbezoek vond plaats op 9 juni 2021.

De onderzoeken werden uitgevoerd met behulp van vleermuisdetectors (Batlogger M, Batlogger M2 en/of Pettersson D200) waarmee ultrasone geluiden van vleermuizen geluiden van vleermuizen hoorbaar werden gemaakt voor het menselijk oor.

4.2 Gierzwaluw

Het nader onderzoek naar de gierzwaluw werd uitgevoerd tussen 15 mei en 15 juli conform het Kennisdocument van BIJ12. In deze periode maken gierzwaluwen gebruik van de nestlocaties. Er werden drie veldbezoeken afgelegd met een tussenperiode van minstens tien dagen. Hiervan vond minimaal één van de veldbezoeken plaats tussen 20 juni en 7 juli, de periode waarin gierzwaluwen jongen kunnen hebben (BIJ12, 2017^b).

Datum	Tijd	Temp. (°C)	Wind (Bft.)	Weer	Inventariseranten
04-06-2021	19:45 – 22:05	24	Z2	Bewolking 80 – 100% en droog	J. Metselaar R. Bredero (*)
25-06-2021	20:00 – 22:00	18 – 17	ZW3	Bewolking 100% en droog	J. Metselaar
05-07-2021	20:00 – 22:00	19 – 17	ZO2	Bewolking 100% en droog	L. Tilleman

* Vanwege logistieke redenen en het daaropvolgend geplande vleermuisonderzoek vond dit gierzwaluwonderzoek met twee personen plaats i.p.v. één persoon.

4.3 Huismus

Het nader onderzoek naar de huismus werd uitgevoerd tussen 1 april en 15 mei conform het Kennisdocument van BIJ12. In deze periode werden twee veldbezoeken afgelegd met een tussenliggende periode van minstens tien dagen. Gedurende één uur werd gekeken of er huismussen aanwezig zijn binnen het projectgebied en of de begroeiing deel uitmaakt van de essentiële functionele leefomgeving (BIJ12, 2017^b).

Datum	Tijd	Temp. (°C)	Wind (Bft.)	Weer	Inventariseranten
19-04-2021	10:55 – 11:55	10 – 11	NO2	Bewolking 100% en droog	L. Tilleman
30-04-2021	10:30 – 11:30	9	ZW1	Bewolking 100% en droog	J. Metselaar

5 RESULTATEN

5.1 Vleermuizen

Eerste veldonderzoek (zomerverblijven)

Het eerste vleermuisonderzoek vond plaats in de vroege ochtend van 20 mei 2021. Er werd slechts één gewone dwergvleermuis vastgesteld. Dit exemplaar passeerde om 04:07 langs de straatzijde van het adres en vloog niet het onderzochte gebouw in. Aan de achterzijde werd geen activiteit vastgesteld.

Bezoek 4 juni voortijdig afgebroken (onvolledig)

Het tweede vleermuisonderzoek was gepland voor de avond van 4 juni 2021 in het kader van het onderzoek naar kraam- en zomerverblijven van vleermuizen. Het onderzoek sloot aan op een daarvoor uitgevoerd gierzwaluwonderzoek. Aan het begin van het onderzoek was het bewolkt en nog onduidelijk of een zware regenbui vlak langs of over het projectgebied zou trekken. Vanwege dit weertype waren enkele gewone dwergvleermuizen al vroeg actief. De eerste waarneming werd gedaan om 21:39. Dit exemplaar cirkelde rond in de achtertuinten van Lieve Vrouweplein 8 en 9 en werd kort daarna vergezeld door nog enkele exemplaren. Mogelijk zijn deze afkomstig van een van de voorgenoemde adressen, maar kwamen met zekerheid niet uit de richting van het projectgebied. Om 22:05 werd het onderzoek echter afgebroken omdat toen duidelijk werd dat het niet droog zou blijven. Het tweede veldonderzoek werd daarom overgedaan op 9 juni 2021.

Tweede veldonderzoek (kraam- en zomerverblijven)

Het tweede vleermuisonderzoek vond plaats in de avond van 9 juni 2021. Zowel aan de voor- als achterzijde van het gebouw werden geen uitvliegende vleermuizen waargenomen. Passerende gewone dwergvleermuizen werden vastgesteld om 22:22, 22:27 en 22:29. Alle exemplaren kwamen van buitenaf, waarvan één uit noordwestelijke richting, langs Wilhelminastraat 28. De rest van de avond werden regelmatig twee foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen in de tuin. Er was echter geen sprake van binding met het onderzochte gebouw. Daarnaast werd ook één passerende laatvlieger vastgesteld. Aan de voorzijde van het gebouw was nauwelijks sprake van activiteit. Er werden slechts twee passerende gewone dwergvleermuizen vastgesteld, één om 22:29 en één om 23:06. In het park ten noorden van de Lieve Vrouwekerk foerageerde ook een gewone dwergvleermuis.

Derde veldonderzoek (kraam- en zomerverblijven)

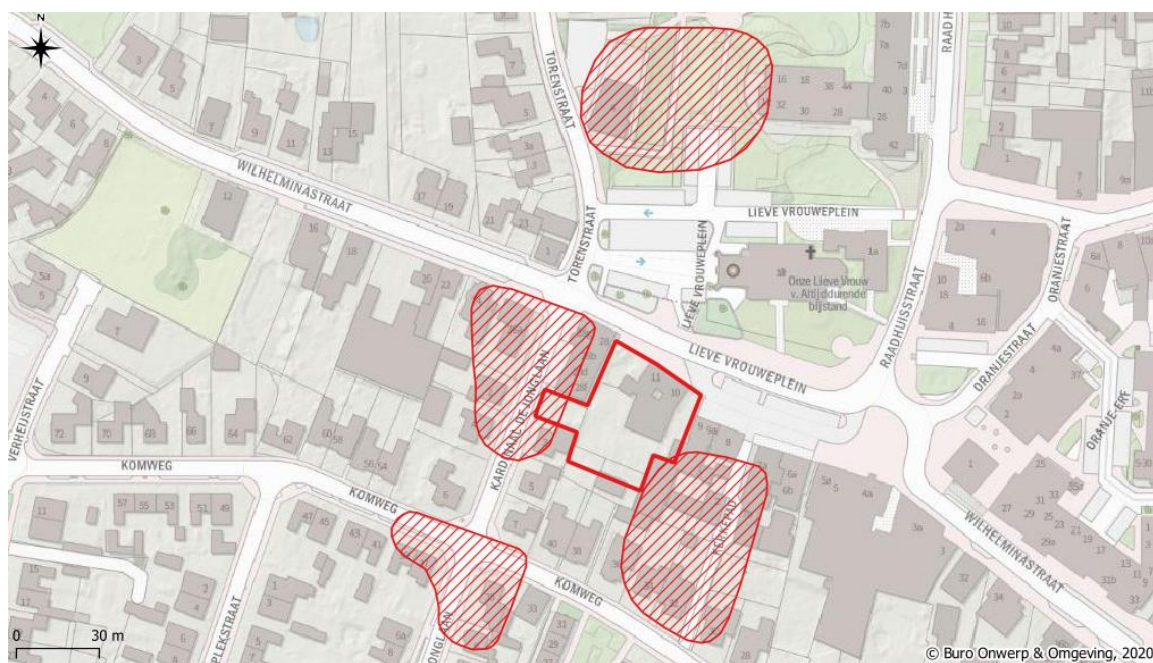
Het derde vleermuisonderzoek vond plaats in de avond van 5 juli 2021. Zowel aan de voor- als achterzijde van het gebouw werden geen uitvliegende vleermuizen waargenomen. Aan de achterzijde van het gebouw werd de eerste gewone dwergvleermuis waargenomen om 22:27. Deze kwam vanuit zuidwestelijke richting, de Kardinaal de Jonglaan. Niet lang daarna werd een foeragerend exemplaar kort waargenomen rond de tamme kastanje in de tuin. Aan de voorzijde van het gebouw werd de eerste activiteit vastgesteld om 22:39. Dit betrof een gewone dwergvleermuis die foerageerde tussen de kerk en het projectgebied. Nadien werd nog vijf keer een passerende gewone dwergvleermuis vastgesteld. In geen van de gevallen was sprake van binding met het onderzochte gebouw.

Vierde veldonderzoek (paarverblijven)

Het vierde vleermuisonderzoek vond plaats in de late avond van 18 op 19 augustus 2021. Er werden twee baltsende gewone dwergvleermuizen waargenomen waarvan er één vooral actief was tussen Wilhelminastraat 26 en Kardinaal de Jonglaan 2. Dit exemplaar cirkelde vaak boven de tuin en langs de woningen van deze adressen, maar soms ook daarbuiten in verschillende richtingen. Dit dier was de hele avond aanwezig en kon ook zo nu en dan vanuit de tuin van het projectgebied worden gehoord. Een tweede exemplaar baltste op de kruising van de Komweg en Kardinaal de Jonglaan. Ook dit exemplaar leek de hele avond aanwezig te zijn. De baltsende vleermuizen toonden echter geen binding met het onderzochte gebouw. Naast gewone dwergvleermuizen werd twee keer een passerende ruige dwergvleermuis en drie keer een passerende laatvlieger vastgesteld. Deze vleermuizen toonden eveneens geen binding met het onderzochte gebouw.

Vijfde veldonderzoek (paarverblijven)

Het vijfde vleermuisonderzoek vond plaats in de avond van 21 september 2021. Op deze avond was er een vergelijkbaar beeld als tijdens het voorgaande paaronderzoek. Een baltsende gewone dwergvleermuis was weer actief tussen Wilhelminastraat 26 en Kardinaal de Jonglaan 2. Daar vloog hij opnieuw dicht langs de gebouwen en over de tuin, maar af en toe ook daarbuiten in verschillende richtingen. Dit exemplaar was ook weer af en toe te horen vanuit de tuin van het projectgebied. Dit exemplaar werd voor het laatst gehoord om 22:15. Een tweede gewone dwergvleermuis baltste op de kruising van de Komweg en Kardinaal de Jonglaan. Een derde gewone dwergvleermuis baltste soms ter hoogte van het Kerkepad. Dit exemplaar vloog ook een aantal keer over de garage achter Lieve Vrouweplein 9 om vervolgens weg te vliegen naar Komweg 36 en weer af te buigen naar het Kerkepad. Een vierde gewone dwergvleermuis baltste in de omgeving van de Torenstraat en het parkje ten noordwesten van de Lieve Vrouwekerk. Geen van de baltsende vleermuizen toonde binding met de onderzochte bebouwing. De kern van de baltsactiviteit lag namelijk buiten het projectgebied. Zie de navolgende afbeelding voor de locaties waarbinnen meestal gevlogen werd (figuur 2). Naast gewone dwergvleermuizen werd één keer een passerende ruige dwergvleermuis vastgesteld. Deze vloog om 21:32 over de Kardinaal de Jonglaan.

Figuur 2: Kern van de baltsactiviteit van gewone dwergvleermuizen (rood gearceerde vlakken) in de omgeving van het projectgebied (rood kader).

5.2 Gierzwaluw

Voor het onderzoek naar de gierzwaluw werden drie veldbezoeken afgelegd. Deze vonden plaats op 4 juni, 25 juni en 5 juli 2021. Tijdens geen van de gierzwaluwonderzoeken werden nestlocaties aangetroffen in het onderzochte gebouw, noch in de omliggende bebouwing. Zo nu en dan werden hoog overvliegende exemplaren waargenomen, maar deze toonden geen binding met het projectgebied. Op afstand waren wel gierzwaluwen te zien die duikbewegingen maakten en al roepend vlak langs gebouwen vlogen. Het gaat om de omgeving van de Ludgerusstraat, Schoolstraat en Kardinaal de Jonglaan (figuur 3). In deze gebieden kunnen wel nestelende gierzwaluwen worden verwacht.

Figuur 3: Het projectgebied (rood kader) ten opzichte van gebieden waar gierzwaluwen nestindicerend gedrag vertoonden (blauw gearceerde vlakken).

5.3 Huismus

Voor het onderzoek naar de huismus werden twee veldbezoeken afgelegd. Deze vonden plaats op 19 en 30 april 2021. Tijdens de bezoeken werden geen huismussen vastgesteld in het projectgebied en ook op de gebouwen rondom het projectgebied was de huismus niet aanwezig. Nestindicerende waarnemingen werden wel gedaan op Torenstraat 9, Ludgerusstraat 10, Ludgerusstraat 11, Komweg 57 en Verheijstraat 11.

Figuur 4: Het projectgebied (rood kader) ten opzichte van gebieden waar huismussen nestindicerend gedrag vertoonden (gele stippen).

6 CONCLUSIE EN ADVIES

Buro Ontwerp & Omgeving heeft in opdracht van Boerstal Bouw B.V. een nader ecologisch onderzoek uitgevoerd aan de Lieve Vrouweplein 10 t/m 11 te Didam. Het onderzoek vond plaats naar aanleiding van de voorgenomen sloop van de bebouwing. In onderstaande tabel staat een samenvatting van de resultaten. Bij aanwezigheid van de soort is aangegeven waar deze soort is aangetroffen, welke artikelen van de Wet natuurbescherming (mogelijk) worden overtreden en welke vervolgstappen ondernomen moeten worden.

Soort	Aanwezigheid	Locatie	Wnb artikel	Vervolgstep
Vleermuizen	Nee	-	-	-
Gierzwaluw	Nee	-	-	-
Huismus	Nee	-	-	-

Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen vastgesteld binnen het projectgebied. Met betrekking tot soortbescherming kan worden opgemerkt dat er geen ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig is om de ontwikkeling mogelijk te maken.

Algemene diersoorten

Het kan zijn dat er tijdens de werkzaamheden algemene diersoorten in het projectgebied voorkomen. Tijdens het vleermuisonderzoek op 18 augustus 2021 werden twee egels waargenomen in de tuin van Lieve Vrouweplein 10 en 11. Met betrekking tot de egel moet de algemene zorgplicht in acht worden genomen (artikel 1.11 Wnb). Er wordt aanbevolen om de aanwezige beplanting en composthoop bij voorkeur nog in oktober 2021 te verwijderen. Dit is de periode voordat de winterslaap begint en waarin de egel geen jongen meer heeft. Verwijder de beplanting en composthoop in eerste handmatig zodat een goed zicht ontstaat op eventuele egels. Overigens moet de sloop van het gebouw plaatsvinden buiten het vogelbroedseizoen omwille de aanwezigheid van algemene broedvogelsoorten.

7 LITERATUURLIJST

7.1 Referenties

BIJ12 (2017^a). *Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, Pipistrellus pipistrellus, versie 1.0, juli 2017*. Utrecht, Nederland: BIJ12.

BIJ12 (2017^b). *Kennisdocument Gierzwaluw, Apus apus, versie 1.0, juli 2017*. Utrecht, Nederland: BIJ12.

BIJ12 (2017^c). *Kennisdocument Huismus, Passer domesticus, versie 1.0, juli 2017*. Utrecht, Nederland: BIJ12.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2021) *Vleermuisprotocol 2021, januari 2021*. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl

7.2 Overige geraadpleegde bronnen

Dietz, C. & Kiefer, A. (2016). *Bats of Britain and Europe*. Londen, Verenigd Koninkrijk: Bloomsbury Publishing.

Svensson, L., Mullarney, K. & Zetterström (2009). *Birds of Europe (2e ed.)*. Londen, Verenigd Koninkrijk: HarperCollins Publishers.

Vogelbescherming Nederland & Stichting Veldonderzoek Flora en Fauna (2007). *Topografische atlas voor flora en fauna van Nederland (1e ed.)*. Papendrecht, Nederland: Mouthaan Grafisch Bedrijf.

